

עליה, משבר ואיחוי

הכל מעלין לארץ ישראל ואין הכל מוציאין.

צריך לפתוח את הבית למזרח
שיכנס בצהרי הבוקר, שיבוא
בעצמות הבית
שמש
(שלי אלקיים)

ישראל כמדינת הגירה, שמאחדת בתוכה עולים מארצות שונות, ייצרה ספרות ענפה העוסקת בנושא זה. יצירות פרי עטם של עולים מגלויות שונות מתארות את העליה לארץ ישראל על שלל גווניה- ציפיה והתלהבות, תלאות הדרך והמפגש עם המציאות בהגעה ליעד הנכסף. כדרך של חלומות גדולים המתגשמים, גם המעבר לארץ ישראל כרוך לא אחת באכזבה ובקשיים. לאלו נוסף האתגר של ייסוד חברה בעלת אתוס וערכים משותפים תוך שימור המאפיינים המייחדים כל עדה ועדה. היצירות הספרותיות שלהלן מציגות התמודדויות שונות עם אתגר זה וחושפות קשת של רגשות המלווים את העולים לארץ ישראל.

שירת ימי הביניים

הבא מבול, יפה נוף, לבי במזרח, לך נפשי בטוחה או חרדה, ציון הלא
תשלי (השירה העברית בספרד ובפרובאנס, מוסד ביאליק ודביר,
תשנ"ב)

רבי יהודה הלוי

שירה מודרנית

בתיכון היוקרתי בו למדתי, נפש ספרדי הומיה, המשורר הלאומי (שנים
עשר שירים, כרמל, כתב עת לשירה גיליון 14, 2010)
שדרות (המונולוג של איקרוס, גוונים, 1997)
מתחת לפני האדמה (אני ולא מלאך, הליקון, 2008)
חלום ציוני של אבי (כוח משיכה – שירים 1977-2013, ספריית הפועלים,
2013)
על שתיקתם של התימנים (אם תראו סוכה עפה, הקיבוץ המאוחד, 2004),
הערבית שלי אילמת (צימאון בארות, עם עובד, 2008)
אלקסקס אולפראן (ספר הנענע, עקד, 1979), דברי רקע ראשונים,
פיגומים,
שיר זהרה אלפסיה, תיקון הריחות(ציפור בין יבשות, הקיבוץ המאוחד,
1990)
אל הציפור, ברכת עם (שירים, תשמ"ג-תש"ן)

אבן חיים יהודה

אדף שמעון
אליהו אלי
אלפי יוסי

בהר אלמוג

ביטון ארז

ביאליק חיים נחמן

עליתי לארץ ישראל (לחם החלום , ירון גולן, 2000), חד (קצרה הדרך , מובן, 2014)	בן הראש מואיז
ארץ ישראל (שירים , ספריית הפועלים, 1963)	בת מרים יוכבד
נעילה (יפעת ולא משהו אחר , ספריית פועלים, 1982)	בנאי פרץ
אורן (מוקדם ומאחר , ספריית הפועלים, 2003)	גולדברג לאה
סלימה את דומעת (כמו בכי שאין לו עיניים להבכות , עם עובד, 2014)	הס אמירה
במסגרת בתוך הרוחות (אם נלקח מהשקט , שלהב"ת 1978) אבא עולה לארץ ישראל, גלות (ואז בקץ היוחסין , שלהב"ת ירושלים, תשמ"ז)	חקק בלפור
מבט לחומות ירושלים (זריחה בין הזמנים , שלהב"ת ירושלים, 2003) ואין לי פותר (הזמן הגנוז , שלהב"ת ירושלים, 2003)	חקק הרצל
אומרים ישנה ארץ (שני נוסחים), (שירי שאול טשרניחובסקי , דביר, תשכ"ח)	טשרניחובסקי שאול
גנבו לי את השמים (באלם קמילה , עצמון, 1976)	יעקב יעקב
אבי (גל , גיליון 19)	מרדכי שחר מריו
שירה בציבור (מבחר וחדשים , מוסד ביאליק והקיבוץ המאוחד, 2003)	משעול אגי
סיפור על הסבתא (ערבון , מוסד ביאליק והקיבוץ המאוחד, 2001)	סיוון אריה
יש קרע, כותל חדש, מכתב אחרון שירה בציבור (שם ומלכות , עקד, 1990)	עוזר יוסף
והגירת הורי (שירים 1948-1962 , שוקן, תשל"ז)	עמיחי יהודה
עדיין לא (אלכסנדר פן, השירים , הקיבוץ המאוחד, 2005)	פן אלכסנדר
אני המזרחית (שחור על גבי שחור , גרילה תרבות, 2014)	קיסר עד
בדרך לעין חרוד, ואלה שמות, ושיננתם לבניך, מיהו יהודי ואיזה יהודי הוא (שירים באשדודית , אנדלוס, 2003)	שלום שטרית סמי

סיפורים קצרים

מסע האופניים של אבא (אדם שב אל ביתו , כתר, 2009)	בניה סרי דן
מסביב לנקודה, עצבים (כל כתבי יוסף חיים ברנר , דביר, 1964)	ברנר יוסף חיים
הסבלים (סיפורים ירושלמיים , דביר, 1983)	דגן אביגדור
על השפה (תחרות הסיפור הקצר הארץ , 2013\25)	דעי נעמה
העד (בדידות , עם עובד, תשמ"ב)	הראבן שולמית
כינורו של יוסי (דרך של עפר , עם עובד, 1964)	טביב מרדכי
הברית המשולשת (סיפורי יהודה יערי , אוגדן, 1969, כרך ד, עמ' 70-76)	יערי יהודה
אח קטן (זרים בבית , הקיבוץ המאוחד, 1992)	מטלון רונית
חלום בדמי כבוד (תחרות הסיפור הקצר, הארץ, 2010)	מנגיסטו גרמאו
שברי לוחות (אמת מארץ תצמח , ידיעות אחרונות, 2001)	סבתו חיים
בלבב ימים, ברית אהבה (אלו ואלו , שוקן, 1998)	עגנון שמואל יוסף
אבא (בין חברים , כתר, 2005)	עוז עמוס
מטאטא (מטאטא וסיפורים אחרים , ספריית פועלים, 2012)	פקרובסקי לאוניד
פעמיים (פעמיים , הקיבוץ המאוחד, 2011)	שייר בלה

רומנים

מכוות האור (הקיבוץ המאוחד, 1997)	אפלפלד אהרן
שש כנפיים לאחד (עם עובד, 1973)	ברטוב חנוך
המינגווי וגשם הציפורים המתות (עם עובד, 2007)	זיידמן בוריס
גיא אוני (כתר, 1991)	לפיד שולמית
בואי הרוח (ידיעות אחרונות, 2008)	סבתו חיים
תמול שלשום (שוקן, 1998)	עגנון שמואל יוסף
סיפור על אהבה וחושך (כתר, 2002)	עוז עמוס
תרנגול כפרות (עם עובד, תשמ"ו)	עמיר אלי

מחזות

כנרת כנרת (הקיבוץ המאוחד, 1973)	אלתרמן נתן
גולגותא-מונודרמה (צוותא, 2008)	רפאל וויזנטה שמואל
ילדי הצל (עמיקם, 1963)	תומר בן ציון

מסה ועיון

המיתוס הפרטי של יהודי אתיופיה (פנים: כתב עת לתרבות, חברה וחינוך, 2003, גיליון 26)	בן עזר גדי
יחסם של חכמי התלמוד לעלייה לארץ ישראל (קיבוץ גלויות: עליה לארץ ישראל, מיתוס ומציאות, יד יצחק בן צבי, 1998, שער ראשון)	הכהן דבורה (עורכת)
לא באנו מן הים: גאוגרפיה ספרותית מזרחית (חבר, ח. שנהב, י. מוצפי האלר, פ. עורכים) מזרחים בישראל, מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, 2002, עמ' 191-211)	חבר חנן
הגר'א ונסיונותיו לעלות לארץ ישראל	יד בן צבי
http://www.daat.ac.il/daat/kitveyet/sinay/hagra-4.htm	קימרלינג ברוך
מהגרים דוברי רוסית (מהגרים, מתיישבים, ילידים, עלמא- עם עובד, 2004, עמ' 410-440)	שמעוני בתיה
האחר כותב חזרה (מכאן 3, תשס"ג עמ' 33-46)	